

ADAY SINIF ÖĞRETMENLERİNDE PROBLEMLİ AKILLI TELEFON KULLANIMININ İNCELENMESİ

Yunus ALTUNDAĞ*
Sefa BULUT**

ÖZET

Bu çalışmanın amacı aday sınıf öğretmenlerinin problemlı akıllı telefon kullanım düzeylerinde cinsiyet, bilgi ve iletişim araçlarının bilinçli kullanıp kullanma durumu ile internet, sosyal medya ve akıllı telefonların günlük kullanım sürelerine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmektir. Bu kapsamda çalışma 2015-2016 eğitim-öğretim döneminde Abant İzzet Baysal Üniversitesinde yürütülmüştür. Çalışmaya 294 öğrenci (72 Erkek/221 Kız) katılmıştır. Verilerin toplanmasında kişisel bilgi formu ve Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği-Kısa Formu kullanılmıştır. İstatistiksel analiz olarak ise iki kategorili değişkenlerde Non-Parametrik tekniklerden Mann Whitney-U testi ile ikiden fazla kategorili değişkenlerde Kruskal Wallis testleri yapılmıştır. Bunun yanında gruplar arasındaki farkın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için de Mann Whitney-U testine başvurulmuştur. Yapılan analiz sonucunda kız öğrencilerin erkeklere, bilinçli kullanmadığını ifade edenlerin bilinçli kullananlara, bilinçli kullanım konusunda eğitime ihtiyacı olduğunu ifade edenlerin eğitime ihtiyacı olmadığını ifade edenlere kıyasla daha fazla problemlı akıllı telefon kullanım düzeyine sahip oldukları bulunmuştur. Ayrıca günlük sosyal medya, internet ve akıllı telefon kullanım süreleri yükseldikçe problemlı akıllı telefon kullanım düzeyinin de arttığı görülmüştür. Elde edilen bulgular problemlı akıllı telefon kullanımına ilişkin literatür kapsamında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Problemlı Akıllı Telefon Kullanımı, Aday Sınıf Öğretmeni, Üniversite Öğrencisi, Cinsiyet, Günlük Kullanım Süresi

AN EXAMINATION OF PROBLEMATIC SMARTPHONE USE AMONG PRESERVICE CLASSROOM TEACHERS

ABSTRACT

This study aims to discover whether there is a significant difference in preservice classroom teachers' levels of problematic smartphone use by gender, whether they use information and communication tools consciously, and duration of daily smartphone use for internet, social media and for purposes other than phone call. The study was performed at Abant İzzet Baysal University in the academic year of 2015-2016. 294 students (72 males and 221 females) participated in the study. The personal information form and the Smartphone Addiction Scale-Short Form was used for collecting the data. The Mann Whitney-U and Kruskal-Wallis tests, which are nonparametric techniques, were used for two-category variables and multi-category variables respectively. The Mann Whitney-U test was utilized once again to find out by which groups the intergroup difference was caused. It was discovered in the analyses that the female students, those who stated they do not use smartphones consciously and those who stated they need education about conscious use had higher levels of problematic smartphone use than the male students, those who stated they use smartphones consciously and those who stated they do not need education about conscious use. Furthermore, it was observed that levels of problematic smartphone use increased as the duration of daily social media, internet and smartphone uses extended. The findings were discussed within the scope of the literature related to problematic smartphone use.

Key Words: Problematic Smartphone Use, Preservice Classroom Teacher, Universtiy Student, Gender, Daily Use Time.

*Arş. Gör. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, yunusaltundag14@hotmail.com

** Prof. Dr. İbn Haldun Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, sefabulut22@gmail.com

1.GİRİŞ

Bilgi ve iletişim araçlarının çok hızlı bir şekilde gelişip değiştiği günümüzde akıllı telefonlar bu değişimin önemli araçlarından birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Cep telefonlarının hayatımıza girişi yaklaşık 20 yıl gibi bir süreyi kapsamaktadır. Her yıl üzerine eklenen yeni özellikleriyle çok hızlı bir şekilde gelişen bu mobil telefonların son hali ise akıllı telefonlar olmuştur. Son birkaç yıldır hayatımıza giren bu cihazlar bir çok kullanıcının kullandığı yaygın bir araç haline gelmiştir. Ülkemizdeki hane halkının internete erişim oranı bir önceki yıl yaklaşık %68 (TUİK, 2015) iken, bu oran 2016 yılı için %76,3 (TUİK, 2016) olarak tespit edilmiştir. Bunun yanında 232 ülkeyle birlikte ülkemizdeki internet ve bilgi iletişim araçlarının kullanım oranına ilişkin verilerin incelendiği bir çalışmada ülkemizdeki internete erişim oranı %58 iken akıllı telefon kullanım oranı ise %56 olarak raporlaştırılmıştır (We Are Social, 2016). Aynı çalışmada diğer bazı ülkelerin akıllı telefon kullanım oranlarına bakıldığında; İngiltere %71, ABD %57, Almanya %65, Endonezya %43, Japonya %54, Çin %74 ve Güney Kore %83 gibi birbirinden değişik oranlar karşımıza çıkmaktadır. Bu rapor özellikle Çin ve Güney Kore gibi ülkelerde akıllı telefon kullanım oranının oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. Ülkemizdeki oran da diğer ülkelerle kıyaslandığında yüksek olmakla birlikte asıl risk grubundaki gençler arasında akıllı telefon kullanım oranı daha yüksektir. Üniversite öğrencileri üzerinde yürütülen bir diğer çalışmada akıllı telefon kullanım oranının %91,7 olduğu tespit edilmiştir (Kahyaoglu-Süt, Kurt, Uzal ve Özdilek, 2016).

Akıllı telefonların hayatımıza girmesi kaçınılmaz bir gerçek gibi görünmektedir. Kullanımının kolay oluşu ve içerisinde hayatımızı kolaylaştıran birçok uygulama ve programın yer alması bu cihazların yaygın olarak kullanılmasına neden olmaktadır. Diğer mobil telefonlara kıyasla fiyatları oldukça yüksek olmasına karşın insanlar akıllı telefonları daha çok tercih etmektedirler. Bu akıllı telefonların daha fazla tercih edilmesinin en önemli sebeplerinden bir tanesi kullanıcı dostu olmalarıdır (Padır, 2016). Dolayısıyla hiçbir uzmanlık ve beceri gerektirmeden kolaylıkla kullanılabilir. Kendilerini internet kullanımı konusunda yeterli görmeyen bireyler için bile bu eksikliklerini giderici bir rol oynadığı belirtilmektedir (Wu, Cheung, Ku ve Hung, 2013). Kullanıcılarının hayatını bir çok açıdan etkileyen bu cihazlar taşınabilir bilgisayarlar olarak da kabul edilmektedir (Kimiloglu, Aslihan-Nasir, ve Nasir, 2010). Bir bilgisayarla yapılabilecek işlemlerin neredeyse tamamı bu cihazlarla yapılabilmektedir. Ayrıca gelişen 3G ya da 4,5G gibi teknolojiler sayesinde kapsama alanı içindeki her yerden internete erişerek online olunabilmektedir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki bu hızlı gelişmeler beraberinde birçok problemi de getirmiştir. Genel olarak teknoloji bağımlılığı ya da problemlili teknoloji kullanımı şeklinde tanımlamalar karşımıza çıkmaktadır. Makine-insan ilişkisiyle ortaya çıkan (Griffiths, 1996) bu ilişkiye bağımlılık olarak bakan araştırmacılar, bu durumu davranışsal bağımlılığın bir alt boyutu olarak isimlendirmektedirler (Bian ve Leung, 2015; Lin vd., 2014; Padır, 2016). En son yayımlanan Tanısal Değerlendirme El Kitabında (DSM-V, 2013) internet ya da akıllı telefon bağımlılığı gibi bir sınıflamaya henüz gidilmemiştir. Bu tanımlamanın yapılabilmesi için oldukça fazla klinik çalışma ve bulguya ihtiyaç duyulmaktadır (Wang, Wang, Gaskin ve Wang, 2015). Ayrıca bir ölçme aracıyla elde edilen sonucun bağımlılık gibi bir tanımlamayla adlandırılması bazı araştırmacılar tarafından ağır bir tanımlama olarak kabul edilmektedir (Karddefelt-Winther, 2014). Dolayısıyla araştırmacılarından bir kısmı aşırı ve kontrolsüz akıllı telefon

kullanımını tanımlamak için problemlı akıllı telefon kullanımını tercih etmektedir (Lanaj, Johnson ve Barnes, 2014; Lopez-Fernandez, Honrubia-Serrano, Freixa-Blanxart ve Gibson, 2014; Wang, Wang, Gaskin ve Wang, 2015). Problemlı akıllı telefon kullanımı, aşırı ve kontrolsüz bir kullanım sonucunda bireyin günlük iş ve aktivitelerini aksatması ve günlük rutinlerinin bir kısmının yerine geçmesi şeklinde tanımlanabilir. Bu çalışmada da problemlı akıllı telefon kullanımı kavramı tercih edilmiştir. Çalışmada kullanılan ölçme aracının adı her ne kadar akıllı telefon bağımlılığı ölçeği olarak kullanılsa da ölçülen özelliğın problemlı akıllı telefon kullanımını kavramını daha iyi karşıladığı düşünöldüğünden bu kavram tercih edilmiştir.

Akıllı telefonların görüşme dışındaki kullanımının büyük bir kısmı internet tabanlı kullanımları kapsamaktadır. Online oyunların, uygulamaların büyük bir kısmının ve özellikle sosyal medya araçlarının internetsiz kullanımı mümkün değildir. Dolayısıyla problemlı akıllı telefon kullanımının problemlı internet kullanımıyla da yakından ilişkili olduğu söylenebilir. Kullanıcılarını problemlı bir kullanım düzeyine ulaştıran motivasyonun ne olduğuna dair çalışmalar yürütölmüştür. Dengeleyici İnternet Kullanım Teorisine göre, birey yaşam problemleriyle başa çıkma aracı olarak interneti ve akıllı telefonu kullanmaktadır (Kardefelt-Winther, 2014; Wang vd., 2015). Özellikle kullanıcılar akıllı telefonlarını eğlence ve günlük yaşam stresinden bir kaçış aracı olarak kullanmaktadır. Yapılan bir çalışmada düşük benlik saygı ve yüksek yaşam stresinin problemlı internet kullanımında risk faktörü olduğu tespit edilmiştir (Kardefelt-Winther, 2014). Ayrıca ailevi ve genel olarak duygusal stresin problemlı akıllı telefon kullanımında pozitif yordayıcı olduğu bulunmuştur (Chiu, 2014). Akıllı telefonların kullanımında önemli bir yeri olan sosyal ağların da bireylerin daha fazla kullanımına neden olabilmektedir. Sosyal ağları kullanan bireylerin mutlu oldukları, psikolojik iyi oluşlarının ve yaşam doyumlarının yüksek olduğu görölmektedir (Brooks, 2015; Doğan, 2016). Ancak akıllı telefonlarını büyük ölçüde sosyal ağları takip amacıyla kullanan bireylerin problemlı akıllı telefon kullanım eğilimlerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur (Darcin, Noyan, Nurmedov, Yılmaz ve Dilbaz, 2015).

Akıllı telefonların içerisindeki birçok fonksiyon ve uygulamalar kullanıcıların daha uzun süre kullanmalarına neden olabilmektedir. Bu cihazlar, bankacılık işlemlerinden, alışverişe, eğitim alma ve bilgi edinmeden diğeri bireylerle iletişim kurmaya kadar birçok pozitif fonksiyonun yanında aşırı ve kontrolsüz kullanımında çeşitli sağık sorunları ile akademik problemlere neden olabilmektedir (Hawi ve Rupert, 2015). Üniversite öğrencileri üzerinde yürütölmüş güncel bir çalışmada akıllı telefon bağımlılığının yaşam doyumunu ile ilişkisinin olmadığı ancak akademik başarı ile negatif yönlü anlamlı bir ilişkisinin olduğu bulunmuştur (Samaha ve Hawi, 2016). Akıllı telefonların aşırı kullanımı sonucu bir takım hayali bir şekilde telefonun çaldığı ya da titreşim olduğuna dair varsanımların yaygın olduğu görölmektedir (Lin, Chen, Li ve Len, 2013). Literatürde Nomofobi şeklinde yer alan bu durumda birey telefonu o kadar meşgul olur ki, telefonunda herhangi bir telefon çalması ya da titreşim olmaksızın kişide telefonu çalıyormuş hissi oluşur. Bu hayali çalışmaların ya da titreşimlerin kullanıcıların kaygı ve depresyonlarıyla ilişkili olduğu belirlenmiştir (Lin vd., 2013; Padır, 2016). Üniversite öğrencileri üzerinde yürütölen bir diğeri çalışmada, öğrencilerin %63'nün telefonları çalmadığı halde çaldıkları hissine kapıldıkları, %66'sının telefonları yanlarında olmadığında kendilerini yalnız hissettiklerini ve %68'i ise telefonsuz olduklarında kendilerini bağlantısı kesilmiş hissettiklerini ifade etmişlerdir (Emanuel vd., 2015).

Ülkemizde Problemlili akıllı telefon kullanımına ilişkin çalışmalar oldukça sınırlı olup daha çok ölçek geliştirme ya da uyarlama çalışmalarını kapsamaktadır (Akın vd., 2014; Demirci, Orhan, Demirdas, Akpınar ve Sert, 2014; Şar, Ayas ve Horzum, 2015). Akıllı telefonların kullanım yaşının ilkökul düzeyine kadar inmiş olması önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Gelecek nesillerin eğiticisi olan aday sınıf öğretmenlerinin akıllı telefon kullanım alışkanlıklarının tespitine yönelik bu çalışma bir giriş ve farkındalık oluşturma çabasıdır. Çalışmada sınıf öğretmenliği bölümünün özellikle seçilme nedeni, bilişim teknolojilerinin çok küçük yaşlara kadar indiği günümüzde aday sınıf öğretmenlerinin akıllı telefon kullanım ile ilgili durumları tespit edilmek istenmesidir. Bu kapsamda yürütülen bu çalışmanın genel amacı, aday sınıf öğretmenlerinin problemlili akıllı telefon kullanım düzeylerinin cinsiyet, bilgi ve iletişim araçları hakkında eğitim alıp almama durumu, bilinçli kullanıp kullanmama durumu ile günlük olarak sosyal medya, internet ve görüşme dışı akıllı telefon kullanım sürelerine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir.

2.YÖNTEM

Bu araştırma tarama modelinin kullanıldığı nicel bir çalışmadır. Çalışma grubunu 2015-2016 akademik döneminde Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği programına devam eden 294 öğrenci oluşturmuştur. Bu programa devam eden tüm öğrencilere ulaşılmaya çalışılmış, ancak bir kısım öğrencinin çalışmaya katılmak istememesi ve doldurulan formlardan bir kısmının analiz yapmaya uygun olmayacak şekilde doldurulmasından dolayı çalışma 294 öğrenci üzerinde yürütülmüştür.

2.1.Veriler Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından geliştirilen formda katılımcıların cinsiyet, sınıf düzeyi, günlük kullanım oranı, bilgi ve iletişim araçlarının bilinçli kullanım durumu değişkenlere ait bilgiler yer almaktadır.

Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu: Akıllı telefon bağımlılığı kısa formu' nun orijinali Kwon, Kim, Cho & Yang, (2013) tarafından geliştirilmiştir. Orijinaline uygun bir şekilde ülkemiz kültürüne Akın, Altundağ, Turan ve Akın (2014) tarafından uyarlanmıştır. Ölçek 10 madde tek boyuttan oluşmaktadır. Yapı geçerliği için yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin orijinaliyle uyumlu bir şekilde tek boyutta uyum verdiği görülmüştür ($\chi^2= 56.92$, $sd= 31$, $RMSEA= .052$, $NFI= .96$, $NNFI= .97$, $IFI= .98$, $RFI= .94$, $CFI= .98$, $GFI= .96$ ve $SRMR= .052$). Cronbach alfa iç tutarlık katsayısının .88 olduğu bulunmuştur. Ölçeğe ait düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayılarının da .43 ile .76 arasında değiştiği rapor edilmiştir. Bu çalışma için yapılan doğrulayıcı faktör analizinde(DFA) ölçeğin orijinal tek boyutunda uyum verdiği görülmüştür. DFA sonucunda uyum değerleri $\chi^2= 74.53$, $sd= 32$, $RMSEA= .067$, $NFI= .92$, $IFI= .95$, $RFI= .88$, $CFI= .95$, $GFI= .95$ ve $SRMR= .059$ olarak hesaplanmıştır. Standardize regresyon katsayılarının ise .43 ile .75 arasında değişen değerlere sahip olduğu bulunmuştur. Cronbach alfa iç tutarlık katsayısının da bu çalışmada .83 olduğu görülmüştür.

2.2.Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizinde SPSS 20.0 paket programı kullanılmıştır. Yapılan Kolmogorov-Smirnov testi ile alt gruplar arasındaki normallik testinde verilerin normal

dağılım göstermediği bulunmuştur. Analiz sonuçları Tablo 1.'de özetlenmiştir. Dolayısıyla Non-parametrik tekniklerden Mann Whitney-U testi ve Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Tablo 1.

Problemlı Akıllı Telefon Kullanım Puanlarında Alt Gruplar İçin Kolmogorow-Smirnov Testi Sonuçları

Değişken	Grup	N	İstatistik	p
Cinsiyet	Erkek	72	,130	,004
	Kız	221	,062	,037
Bilinçli Kullanım	Evet	232	,071	,007
	Hayır	62	,139	,005
Eğitim İhtiyacı	Evet	106	,078	,112
	Hayır	188	,078	,007
Sosyal Medya Kullanım Süresi	Hiç Kullanmıyorum	7	,224	,200*
	0-1 Saat	87	,128	,001
	1-3 Saat	117	,076	,095
	3-5 Saat	56	,057	,200*
	5 Saatten Fazla	27	,155	,095
Görüşme Dışı Akıllı Telefon Kullanım Süresi	Hiç Kullanmıyorum	8	,207	,200*
	0-1 Saat	74	,171	,000
	1-3 Saat	97	,101	,016
	3-5 Saat	66	,086	,200*
	5 Saatten Fazla	49	,120	,075
İnternet Kullanım Süresi	0-1 Saat	28	,211	,003
	1-3 Saat	124	,091	,013
	3-5 Saat	106	,063	,200*
	5 Saatten Fazla	36	,146	,052

3.BULGULAR

Çalışmaya katılan öğrencilerin problemlı akıllı telefon kullanımında cinsiyet, bilgi ve iletişim araçlarını bilinçli kullanım ile bu konuda bir eğitime ihtiyaç duyup duymadıklarına ilişkin algıları açısından bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla Mann Whitney-U testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 2.'de özetlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda cinsiyet, bilinçli kullanım ve bilgi iletişim araçlarının doğru kullanımında eğitime ihtiyaç açısından problemlı akıllı telefon kullanımında gruplar arasında anlamlı fark bulunmuştur. Kız öğrencilerin, bilinçli kullanmadığını ifade edenlerin ve eğitime ihtiyacı olduğunu belirtenlerin daha fazla problemlı akıllı telefon kullanım düzeyine sahip oldukları görülmüştür.

Tablo 2.

Problemlı Akıllı Telefon Kullanımının Cinsiyet, Bilinçli Kullanım ve Eğitim İhtiyacına İlişkin U testi Sonuçları

Değişken		N	Sıra		U	p
			Ortalaması	Sıra Toplamı		
Cinsiyet	Erkek	72	122,58	8825,5	6197,5	,005
	Kız	221	154,96	34245,5		
Bilinçli kullanım	Evet	232	141,24	32767,50	5739,500	,014
	Hayır	62	170,93	10597,50		
Eğitim ihtiyacı	Evet	106	161,41	17109,50	8489,500	,035
	Hayır	188	139,66	26255,50		

p<.05

Problemlı akıllı telefon kullanımında günlük internet, sosyal medya ve akıllı telefon kullanım sürelerine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Ayrıca gruplar arasındaki ikili farklar için Mann Whitney-U testi yapılmıştır. Analizlere ilişkin sonuçlar Tablo 3’de özetlenmiştir. Toplanan verilerde katılımcıların günlük internet kullanım süresi seçeneklerinden “hiç kullanmıyorum” seçeneğini işaretleyen olmadığı için karşılaştırma yapmada bu kategori kullanılmamıştır.

Tablo 3.

Problemlı Akıllı Telefon Kullanımının Günlük İnternet, Sosyal Medya ve Görüşme Dışı Akıllı Telefon Kullanım Sürelerine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Kullanım Süresi	n	Sıra ortalaması	sd	X ²	p	Anlamlı Fark	
							Günlük Sosyal Medya Kullanım
Günlük Görüşme Dışı Akıllı Telefon Kullanım	Hiç kullanmıyorum	8	41,31	4	51,896	,000	1-2, 1-3, 1-4, 1-5, 2-3, 2-4, 2-5, 3-5, 4-5
	0-1 saat	74	112,99				
Günlük İnternet Kullanım	1-3 saat	97	143,53				
	3-5 saat	66	159,23				
Günlük İnternet Kullanım	5 saatten fazla	49	209,02				
	0-1 saat	28	89,57	3	41,362	,000	1-2, 1-3, 1-4, 2-3, 2-4, 3-4
Günlük İnternet Kullanım	1-3 saat	124	128,15				
	3-5 saat	106	165,55				
Günlük İnternet Kullanım	5 saatten fazla	36	206,07				

p<.01

Tablo 3. İncelendiğinde, problemlı akıllı telefon kullanım düzeyinde günlük internet, sosyal medya ve görüşme dışı akıllı telefon kullanım sürelerine göre gruplar arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu farkın hangi gruplar arasından kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Mann-Whitney-U analizinde farkın günlük kullanım süreleri daha kısa olan katılımcıların lehine olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle günlük internet, sosyal medya ya da akıllı telefon kullanım süresi arttıkça problemlı akıllı telefon kullanım düzeyi açısından risk de artmaktadır.

4.TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Problemlı akıllı telefon kullanım düzeyinin cinsiyete, bilinçli kullanım durumuna ve bilinçli kullanım konusunda eğitime ihtiyaç duyma durumuna göre farklılaştığı bulunmuştur. Diğer bir ifadeyle, kızlar erkeklerden, bilinçli kullanıcı olduğunu ifade edenler bilinçli olmadığını ifade edenlerden, bilinçli kullanım konusunda eğitime ihtıyacını olmadığını belirtenler eğitime ihtıyacını olduğunu belirtenlerden daha fazla problemlı akıllı telefon kullanım düzeyine sahiptir. Problemlı akıllı telefon kullanımında kızların erkeklere kıyasla daha fazla risk altında olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Doğan ve İlçin-Tosun, 2016; Kwon, Kim, Cho ve Yang, 2013; Mok vd., 2014). Bunun yanında cinsiyet açısından anlamlı farklılığın olmadığını gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Kwon vd., 2013). Kızların daha fazla problemlı akıllı telefon kullanımında, onların dolaylı iletişimi daha fazla tercih etmelerinin etkisi olmuş olabilir. Özellikle Whatapp, instagram gibi sosyal medya araçlarını daha fazla kullanmaları, anlık mesajlaşma ve grup oluşturma gibi özellikleri erkeklere kıyasla daha fazla tercih etmelerinden kaynaklanıyor olabilir.

Elde edilen diğer bir bulgu ise bilinçli ve kontrollü kullanıcı olduğunu ifade edenlerin etmeyenlere kıyasla daha düşük problemlı akıllı telefon kullanım düzeyine sahip olduklarıdır. Ayrıca bilinçli kullanım konusunda eğitime ihtıyacını olduğunu ifade eden öğretmen adaylarının eğitime ihtıyacını olmadığını belirtenlere kıyasla daha fazla problemlı akıllı telefon kullanıcı oldukları görülmüştür. Alanyazın incelendiğinde problemlı akıllı telefon kullanım konusunda bilinçli bir kullanıcı olma ya da bilinçli kullanım konusunda eğitime ihtiyaç duyma gibi değişkenlerin incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla elde edilen sonuçların karşılaştırılabileceği bir çalışma bulunmamıştır. Ancak elde edilen bulgular değerlendirildiğinde bilinçli kullanım konusunda eğitim almanın ve bilinçli kullanıcı olmanın problemlı akıllı telefon kullanımında koruyucu bir değişken olduğu söylenebilir. Dolayısıyla gelecek nesillerin eğitimini üstlenecek olan günümüz aday sınıf öğretmenlerinin güncel teknolojik gelişmeleri bilinçli ve kontrollü kullanım konusunda eğitim almaları önem arz etmektedir. Bilinçli bir teknoloji ya da akıllı telefon kullanıcı olan öğretmen bilinçli öğrenciler yetiştirebilir.

Çalışmanın önemli bir diğer sonucu ise günlük sosyal medya kullanım süresi arttıkça problemlı akıllı telefon kullanım düzeyinin yükseliyor olmasıdır. Akıllı telefonların önemli özelliklerinden birisi de sosyal medya araçlarının kullanımını kolaylaştırabilmesidir. Akıllı telefonlarla oldukça basit ve yalın bir uygulama sayesinde facebook, whatsapp, istagram, twitter gibi milyonlarca kullanıcıya sahip sosyal ağları kullanmak mümkün olmaktadır. Ülkemiz internet kullanıcılarının kullanım amaçlarının istatistiklerine bakıldığında internet kullanım amaçlarının başında sosyal medya kullanımı gelmektedir. 2011 yılında Sosyal ağları kullanım oranı %50,8 iken (TUİK, 2011), 2016 yılına gelindiğinde bu oranın %82,4 (TUİK, 2016) olduğu görülmektedir. Bizim çalışmamızın sonuçlarına benzer bir bulgu yapılan güncel bir çalışmada da ortaya çıkmıştır. Lise çağındaki ergenler üzerinde yürütölen bu çalışmada problemlı akıllı telefon kullanımının sosyal ağların kullanımında yordayıcı bir değişken olduğu bulunmuştur (Doğan ve İlçin-Tosun, 2016). Kişilerarası ilişkilerde ve iletişim kurmada önemli bir araç haline gelen sosyal medyayı kullanıcılar daha çok doğrudan iletişim kurmanın yerine tercih etmektedirler. Doğrudan iletişim kurmanın verdiği kaygı ve stresi yaşamak istemeyen kullanıcılar sosyal medya araçlarını daha fazla tercih ediyorlar

(Wang, Wang, Gaskin ve Wang, 2015). Dolayısıyla bu sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde sosyal medya kullanım süresinin uzaması akıllı telefon kullanımını problemlili bir hale getirebilmektedir. Sosyal ağlar aracılığıyla kurulan etkileşimde, doğrudan (yüz yüze) iletişimden elde edilecek jest ve mimikler gibi bireye ilişkin duyguları anlamada önemli araçlardan yoksun kalınacaktır. Belki hızlı bir şekilde bir diğerine ulaşma gibi bir takım avantajları olmakla birlikte uzun süre sosyal medya kullanımı, özellikle doğrudan iletişim kurma becerisine sahip olması gereken sınıf öğretmeni için risk oluşturabilir. Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerine hem örnek olmak adına hem de sağlıklı bir iletişim kurabilme becerisi adına kontrollü ve bilinçli bir sosyal medya kullanıcısı olması gerekmektedir.

Gelecek nesillerin yetişmesinde ve eğitiminde önemli bir role sahip olacak öğretmen adaylarının akıllı telefon gibi güncel teknolojik araçların bilinçli kullanımında gerekli hassasiyeti göstermeleri gerekmektedir. Bu noktada öğretmen adaylarına bilinçli teknoloji kullanımı, dijital okur yazarlık, dijital vatandaşlık bilinci gibi eğitimler verilebilir. Eğitimde sosyal medyayı yararlı kullanmanın yöntemleri aday sınıf öğretmenlerine kazandırılabilir. Akıllı telefon gibi bilişim araçlarının sağladığı birçok faydanın yanında getirdiği risklerle ilgili öğrencilere, ebeveynlere, öğretmenlere, psikolojik danışmanlara ve okul yöneticilerine yönelik farkındalık çalışmaları yapılabilir. Problemlili akıllı telefon kullanımı üzerinde etkili olabilecek diğer faktörlerin araştırıldığı çalışmalar bu olgunun daha iyi anlaşılmasına hizmet edecektir. Problemlili akıllı telefon kullanımı kontrol etmede etkili olabilecek deneysel çalışmaların yapılması da bu sorunun çözümüne önemli katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Bian, M., ve Leung, L. (2015). Linking loneliness, shyness, smartphone addiction symptoms, and patterns of smartphone use to social capital. *Social Science Computer Review*, 33(1), 61-79.
- Brooks, S. (2015). Does personal social media usage affect efficiency and wellbeing?. *Computers in Human Behavior*, 46, 26-37.
- Chiu, S. I. (2014). The relationship between life stress and smartphone addiction on Taiwanese university student: A mediation model of learning self-efficacy and social self-efficacy. *Computers in Human Behavior*, 34, 49-57.
- Darcin, A. E., Noyan, C., Nurmedov, S., Yilmaz, O., ve Dilbaz, N. (2015). Smartphone addiction in relation with social anxiety and loneliness among university students in Turkey. *European Psychiatry*, 30, 505.
- Demirci, K., Orhan, H., Demirdas, A., Akpınar, A., ve Sert, H. (2014). Validity and reliability of the Turkish Version of the Smartphone Addiction Scale in a younger population. *Bulletin of Clinical Psychopharmacology*, 24(3), 226-234.
- Doğan, U. (2016). Lise öğrencilerinin sosyal ağ siteleri kullanımının mutluluk, psikolojik iyi-oluş ve yaşam doyumlarına etkisi: Facebook ve Twitter Örneği. *Eğitim ve Bilim*, 41(183).
- Doğan, U., ve İter-Tosun, N. (2016). Lise öğrencilerinde problemlı akıllı telefon kullanımının sosyal kaygı ve sosyal ağların kullanımına aracılık etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 99-128.
- Hawi, N. S., ve Rupert, M. S. (2015). Impact of e-discipline on children's screen time. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 18(6), 337-342.
- Kardefelt-Winther, D. (2014). A conceptual and methodological critique of internet addiction research: Towards a model of compensatory internet use. *Computers in Human Behavior*, 31, 351-354.
- Kahyaoğlu-Süt, H., Kurt, S., Uzal, Ö., ve Özdilek, S., (2016). Effects of smartphone addiction level on social and educational life in health sciences students. *Euras Journal Fam Med*, 5(1):13-19
- Kimiloglu, H., Aslihan Nasir, V., ve Nasir, S. (2010). Discovering behavioral segments in the mobile phone market. *Journal of Consumer Marketing*, 27(5), 401-413.
- Kwon, M., Kim, D. J., Cho, H., ve Yang, S. (2013). The smartphone addiction scale: development and validation of a short version for adolescents. *PLoS one*, 8(12), e83558.
- Kwon, M., Lee, J. Y., Won, W. Y., Park, J. W., Min, J. A., Hahn, C., ve Kim, D. J. (2013). Development and validation of a smartphone addiction scale (SAS). *PLoS one*, 8(2), e56936.
- Lanaj, K., Johnson, R. E., ve Barnes, C. M. (2014). Beginning the workday yet already depleted? Consequences of late-night smartphone use and sleep. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 124(1), 11-23.
- Lin, Y. H., Chen, C. Y., Li, P., ve Lin, S. H. (2013). A dimensional approach to the phantom vibration and ringing syndrome during medical internship. *Journal of Psychiatric Research*, 47(9), 1254-1258.

- Lin, Y. H., Chang, L. R., Lee, Y. H., Tseng, H. W., Kuo, T. B., ve Chen, S. H. (2014). Development and validation of the smartphone addiction inventory (SPAI). *PLoS one*, 9(6), e98312
- Lopez-Fernandez, O., Honrubia-Serrano, L., Freixa-Blanxart, M., ve Gibson, W. (2014). Prevalence of problematic mobile phone use in British adolescents. *CyberPsychology, Behavior, and Social Networking*, 17(2), 91-98
- Mok, J. Y., Choi, S. W., Kim, D. J., Choi, J. S., Lee, J., Ahn, H., ... & Song, W. Y. (2014). Latent class analysis on internet and smartphone addiction in college students. *Neuropsychiatric Disease And Treatment*, 10, 817.
- Padır, M. A. (2016). Akıllı telefon bağımlılığı. In T. Ayas ve M. B. Horzum (Ed.), *Teknolojinin olumsuz etkileri* (s. 107-122). Ankara: Vize Yayıncılık.
- Samaha, M., ve Hawi, N. S. (2016). Relationships among smartphone addiction, stress, academic performance, and satisfaction with life. *Computers in Human Behavior*, 57, 321-325.
- Şar, A. H., Ayas, T., ve Horzum, M. B. (2015). Developing the smart phone addiction scale and its validity and reliability study. *Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying*, 2(1), 1-17
- Türkiye İstatistik Kurumu-TÜİK, (2011). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2011 25.08.2016 tarihinde www.tuik.gov.tr adresinden alınmıştır.
- Türkiye İstatistik Kurumu-TÜİK, (2015). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2015. 16.08.2016 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18660> adresinden alınmıştır.
- Türkiye İstatistik Kurumu-TÜİK, (2016). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2016. 25.08.2016 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21779> adresinden alınmıştır.
- Wang, J. L., Wang, H. Z., Gaskin, J., ve Wang, L. H. (2015). The role of stress and motivation in problematic smartphone use among college students. *Computers in Human Behavior*, 53, 181-188.
- We Are Social, (2016). Digital in 2016. 15.08.2016 tarihinde <http://www.slideshare.net/wearesocialsg/digital-in-2016/450> adresinden alınmıştır.
- Wu, A. M., Cheung, V. I., Ku, L., ve Hung, E. P. (2013). Psychological risk factors of addiction to social networking sites among Chinese smartphone users. *Journal Of Behavioral Addictions*, 2(3), 160-166.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

In this era which has seen rapidly advancing and changing information and communication tools, smartphones are considered one of those important tools of this change. Mobile phones became part of our lives about 20 years ago. Developing very quickly with newer features added on them every year, the final version of these mobile phones is the smartphones. These devices have become popular tools utilized by several users upon their introduction to our lives for the past couple of years. Smartphones entering our lives seems to be an inevitable reality. Ease of use and several applications and programs that facilitate our life within cause these devices to be used commonly. Despite their higher prices compared to other mobile phones, people prefer smartphones more. One of the reasons why smartphones are preferred is that they are user-friendly (Padır, 2016). Hence, they can be used easily without the requirement of any specialty and skill. It is stated that for individuals who do not consider themselves competent in internet use, this feature of smartphones helps them eliminate that incompetence (Wu, Cheung, Ku and Hung, 2013).

Such rapid developments in information and communication technologies have brought about several problems. We encounter concepts such as technology addiction or problematic technology use in general. Researchers who regard this relationship, emerging with the machine-human relationship (Griffiths, 1996) as an addiction, refer to this situation namely a sub-dimension of behavioral addiction (Bian and Leung, 2015; Lin et al., 2014; Padır, 2016). On the other hand, how a result achieved with an assessment instrument is called addiction is considered being extreme by some researchers (Kardefelt-Winther, 2014). Therefore, a part of researchers prefers the phrase of problematic smartphone use to define the extreme and over-use of smartphones (Lanaj, Johnson and Barnes, 2014; Lopez-Fernandez, Honrubia-Serrano, Freixa-Blanxart and Gibson, 2014; Wang, Wang, Gaskin and Wang, 2015). Based on these explanations, problematic smartphone use can be defined as an individual disruption of his/her daily job and other activities due to uncontrolled and over-use of smartphone and the use replacing part of his/her daily routines.

Studies on problematic smartphone use in Turkey are quite limited and they are rather scaled development or adaptation studies (Akın et al., 2014; Demirci, Orhan, Demirdas, Akpınar and Sert, 2014; Şar, Ayas and Horzum, 2015). It is of importance that age of smartphone use has been decreased to primary school level. This study on identifying the smartphone using habits of preservice classroom teachers who are the educators of future generations tries to make an introduction and create awareness. Accordingly, this study, in general, aims to investigate whether there is a significant difference in preservice classroom teachers' levels of problematic smartphone use by gender, whether they received any education on information and communication tools and used information and communication tools consciously, and duration of daily smartphone use for internet, social media and for purposes other than phone call.

2. Method

The sample of the study was composed of 294 students who were attending the Classroom Teaching Program at Abant İzzet Baysal University in the academic year of

2015-2016. There was an effort to reach all the students attending the program; however, the study was performed with 294 students as some of the students did not volunteer to participate, and part of the forms filled by others was not suitable for analysis.

As the data collection instruments, the personal information form developed by the researchers and the Smartphone Addiction Scale-Short Form adapted to Turkish culture by Akin et al. (2014) were utilized. The scale is constituted by 10 items and one dimension. The normal distribution was first tested in the analysis of the data and the Mann Whitney-U test and Kruskal-Wallis tests, which are nonparametric analyses, were utilized since the normality of distribution was not met.

3. Conclusion and Discussion

The Mann Whitney-U test was performed to test whether there was a difference by gender and their perceptions on if they use information and communication tools consciously and need education about it. In the end, a significant difference was found between the groups for the problematic smartphone use by gender and conscious use and need for education on the proper use of information and communication tools. It was observed that the female students, those who stated that they do not use them consciously and do need education had higher levels of problematic smartphone use.

There are studies showing that girls are under greater risk than boys are for problematic smartphone use (Doğan and İlçin-Tosun, 2016; Kwon, Kim, Cho and Yang, 2013; Mok et al., 2014). On the other hand, there are studies that state there is no significant difference by gender (Kwon et al., 2013). The reason why the female participants had higher levels of problematic smartphone use might be that they would much rather indirect communication. They might be preferring social media such as Whatsapp and Instagram more than the male participants due to their features such as instant messaging and creating groups.

Another finding shows that those who stated they are conscious and controlled users had lower levels of problematic smartphone use than those who did not state so. It was also observed that the preservice teachers who stated they need education on conscious use are more problematic smartphone users than those who did not state so. In the related literature, there are no studies that investigate variables such as being a conscious user or conscious use of smartphone in regard to the problematic smartphone use. Hence, the results could not be compared to any results in the literature. It can be nevertheless said in the light of the findings that receiving education on conscious use of smartphones and being a conscious user is a protective variable in the problematic smartphone use.

Another important result of the study is that the levels of problematic smartphone use increase as the duration of daily social media use extends. A prominent feature of smartphones is that they can facilitate the use of social media. With smartphones, it is possible via simple and plain applications to use social networks which have millions of users such as Facebook, Whatsapp, Instagram, and Twitter. According to the statistics on internet users' purposes of use in Turkey, the internet is used primarily for social media. While the rate of social network use was 50.8% in 2011 (TUİK, 2011), it rose to 82.4% in 2016 (TUİK, 2016). A similar result to the results of our study was achieved in a recent study. In that study with high school adolescents, problematic smartphone use was found to be a predictive variable in social network use (Doğan and İlçin-Tosun, 2016). Users

prefer social media which have become an important tool in interpersonal relations and communication rather than communicating directly. Users who do not want to experience the anxiety and stress stemming from direct communication choose social media more (Wang, Wang, Gaskin and Wang, 2015). Therefore, in consideration of these results in general, extended duration of social media may cause smartphone to become problematic. In the interaction via social media, the user would be deprived of instruments such as gestures and mimics which are important in comprehending the individual emotions in direct (face-to-face) communication. Despite having certain advantages like reaching others in a rapid manner, social media use for longer durations may cause risk for the classroom teacher who particularly needs to have the ability to establish direct communication. Classroom teachers should be controlled and conscious social media users both for setting an example to their students and for building a healthy communication.